

američkim pokroviteljstvom krunisani su potpisivanjem Vašingtonskog sporazuma 2. marta 1994. godine kojim je okončan hrvatsko-bošnjački sukob i koji predstavlja jednu od najznačajnijih prekretnica rata 1992-1995. Autor ukazuje i na postepeno jačanje uloge NATO-a u naznačenom periodu, što se može dovesti u vezu sa težnjom američke administracije da Sjevernoatlantski savez upotrijebi kao instrument američke spoljne politike. Krajem marta 1993. godine NATO je angažovan za implementaciju odluke Vijeća sigurnosti UN-a o provođenju zone zabrane letova iznad R BiH. Na samitu NATO-a januara 1994. godine izražena je spremnost da se preduzmu zračni napadi kako bi se spriječilo stezanje obruča oko zaštićenih zona. Međutim, prema dogovorenom sistemu rukovođenja – tzv. *dvostrukom ključu* – odluku o zračnim udarima morao je odobriti i UN. Nakon masakra na sarajevskoj pijaci Markale 5. februara 1994. godine, NATO je VRS-u postavio ultimatum da u roku od 10 dana mora povući teško naoružanje na udaljenost 20 km od centra Sarajeva. Uz posredovanje Rusije, VRS je ispoštovala ultimatum. Kriza u vezi sa prvim masakrom na Markalama pokazala je da se VRS povlači pred odlučnom prijetnjom. Kriza je predstavljala i prekretnicu u međunarodnoj diplomatiji po pitanju rata u Bosni: nakon uspješnog ultimatum, kontrolu nad mirovnim procesom preuzimaju SAD i Rusija nauštrb kompromitirane EZ.

Autor zaključuje da *Međunarodna zajednica nije bila samo pasivni promatrač zbivanja u Bosni i Hercegovini niti neutralni posrednik u traženju mirovnog rješenja*. Većina učesnika je nekada jasno, a nekada prikriveno u svoj angažman ugradila vlastite ciljeve i interese, koji su u velikoj mjeri utjecali na tok ratnih zbivanja. Neuspjeh EZ-a u mirov-

nim posredovanjima prije svega je uzrokovao nepremostivim razlikama u interesima pojedinih članica, a zatim i nedostatkom zajedničke spoljne politike, sigurnosne strategije i političke volje da se usvojene odluke dosljedno provedu. Angažman UN-a takođe se može okarakterizirati neuspješnim, ali krivnja za diskreditaciju organizacije može se pripisati glavnim članicama Vijeća sigurnosti. SAD i NATO bili su pokretačka snaga za zaustavljanje rata u bivšoj Jugoslaviji.

Šehić je svoju studiju utemeljio na čvrstim historijskim činjenicama i, dosljedno insistirajući samo na njima, argumentirano i uvjerljivo gradi teze i izvodi zaključke. Upravo zbog skrupuloznog naučnog i metodološkog pristupa *Eksperiment u svjetskoj laboratoriji Bosna* predstavlja vrsno stručno djelo koje će istraživačima novije bosansko-hercegovačke historije sigurno biti nezaobilazna referenca.

JASMIN ĆOSIĆKIĆ

Vesna Mušeta-Aščerić, *Uvod u historijsku nauku*, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2014, 270 str.

Najnovija knjiga Vesne Mušete-Aščerić, vanredne profesorice na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, predstavlja prijeko potrebni i dugo očekivani udžbenik koji je proizišao iz profesoričinog višegodišnjeg angažmana u okviru predmeta i nastavne oblasti *Uvod u historijsku nauku*. Namijenjen studentima historije, ovaj udžbenik će im u velikoj mjeri olakšati praćenje nastave i polaganje ispita iz predmeta koji se kao obavezni kolegij sluša na prvoj godini studija. Kako autorica ističe u predgovoru, cilj predmeta, a samim time i prateće knjige,

jesu uvođenje studenata u problematiku historije i njihovo upoznavanje s razvojem historijske nauke od književnih početaka pa sve do njenog izrastanja u suvremenu samostalnu naučnu disciplinu. U predgovoru je također naglašeno da ova knjiga nije rezultat autoričinog istraživačkog rada, nego da predstavlja sintezu gledišta izloženih u radovima Mirjane Gross kao predstavnice strukturalne, i Branislava Đurđeva kao predstavnika tradicionalne historiografije. S obzirom da je profesorica Mušeta-Aščerić svoju akademsku karijeru započela kao asistent profesora Đurđeva, te da on pored najbolje namjere nije uspio napisati i objaviti sličan udžbenik, autorica je nastojala ostvariti ideju svoga prethodnika. Stoga se uhvatila nimalo jednostavnog zadatka sistematiziranja njegovih stavova iznesenih u brojnim objavljenim radovima, ali i neobjavljenih rukopisnih bilješki sastavljenih na posebnim karticama ili na marginama čitanih knjiga i radova, te ih pokušala zaokružiti u smislenu cjelinu i uvrstiti u svoje djelo.

Struktura knjige bit će poznata svima koji su kod profesorice slušali i polagali predmet *Uvod u historijsku nauku*, i ovaj udžbenik je, zapravo, podijeljen na tri velika dijela koja tretiraju historiju historiografije, historijsku metodologiju te principe nastanka naučnog rada. U prvom segmentu prati se razvoj historijske misli i izrastanje historiografije u historijsku nauku. Tu su studentima razjašnjeni ključni pojmovi i problemi s kojima se mogu susresti tokom studija i bavljenja odabranom oblašću. Autorica raščlanjuje neka temeljna pitanja o historiji, historiografiji i historičarima, periodizaciji historije, te nastoji razumljivim riječima predstaviti pojedina pitanja koje studenti inače teže razumijevaju, poput odnosa tradicionalne i strukturalne historije. Potom se prelazi

na izlaganje hronološkog razvoja historije i osnovnih karakteristika antičke, tj. grčke i rimske historiografije, te srednjovjekovne, koja je ovdje podijeljena na historiografiju latinskog Zapada, grčkog Bizanta i arapskog Istoka. Zatim su predstavljene osnovne značajke historiografskog razvoja od humanizma do neohumanizma, gdje se studenti upoznaju s pojmovima erudicije, racionalizma, tradicionalne historiografije, romantizma, pozitivizma i marksističke historiografije. Posebna pažnja poklonjena je historiografiji 20. stoljeća koja je tretirana u okviru posebnog poglavlja. Sistematski izloženi stupnjevi razvoja historije u historijsku nauku, s pratećim pregledom različitih historiografskih pravaca, njihovih predstavnika i najvažnijih dostignuća, pomoći će čitateljima da lakše razumiju današnju poziciju historije kao humanističke discipline.

Drugi dio udžbenika se bavi historijskom metodologijom i prati nastanak i razvoj historijske metode. Tu su studentima obrazložene teme koje se bave zanatom historičara – naučni principi i istraživački postupci – neophodni za uspješno bavljenje istraživačkim radom. Autorica raspravlja o pojmu metode i tehnike, historijskog mišljenja i spoznajnog procesa te piše o problematici predmeta historijskog istraživanja. Potom prelazi na izvore historijske spoznaje i kriterije za njihovu klasifikaciju, da bi u posebnom poglavlju analizirala faze istraživačkog postupka – heuristiku, kritiku izvora, sređivanje materijala i prezentiranje rezultata.

U trećem i posljednjem dijelu knjige autorica daje osnovna načela u izradi naučnog rada, s praktičnim savjetima i uputama za proces pisanja, od izbora teme, izrade plana rada i uspostavljanja hipoteze, do strukture rada, načina citiranja izvora i literature,

bibliografskih sredstava, te vrste i kategorizacije stručnih i naučnih historiografskih djela. Ovi savjeti su naročito korisni jer ih studenti mogu primjenjivati već prilikom pisanja svojih seminarskih, završnih diplomskih, te završnih diplomskih radova.

Knjiga prof. Vesne Mušete-Aščerić nastala je u okviru Tempus projekta "Curricular Reform of Heritage Sciences in Bosnia and Herzegovina" koji je financirala Evropska komisija i predstavlja jedan u nizu sličnih dobrodošlih izdavačkih poduhvata u vremenu kada vlada opće odsustvo izdavačke strategije i usmjerenosti objavljivanih djela prema studentskoj populaciji. Kao univerzitetski udžbenik, djelo *Uvod u historijsku nauku* će nesumnjivo doprinijeti da studenti bolje razumiju temeljne principe historije kao naučne discipline te će ih kvalitetno pripremiti kako za nastavni, tako i za naučni rad. No, ono što je možda najvažnija vrijednost ove knjige, jeste da će im ona olakšati snalaženje u materiji izlaganoj u okviru drugih predmeta na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

EMIR O. FILIPOVIĆ